

Verslag Inspiratiemoment met gastspreker Jan Vanwezer, directeur van De Wingerd
Het innovatieve project *De Boomgaard* in Kessel-Lo

Inleiding

- Jan Vanwezer is filosoof en wil via een specifieke manier van werken mensen met zorgnood terug meer zeg geven over hun eigen leven. Jan zou zijn idee en werkwijze graag overal in en zelfs verder dan Vlaanderen zien opduiken.
- Citaat Nietzsche: *moet degene die geeft niet dank zeggen aan wie genomen heeft? Is het nemen niet het erbarmelijke?*
- Uit een schilderij van Pieter Brueghel de Jonge valt op te maken dat een dorp een ingewikkeld ecosysteem is.
- VRT meldt dat politici kunnen scoren bij de lokale verkiezingen door in te zetten op de 3 V's: vervoer, veiligheid en vuiligheid. Volgens Jan kunnen we daar beter een grote Z aan toevoegen, want ook zorg zal een grote rol spelen in de toekomst.

De Wingerd

Jan werkt als directeur van *De Wingerd* met en voor mensen met dementie. Zij hebben een uniek ondersteuningsprogramma nodig, en daarvoor willen Jan en collega's vanuit een lerende houding werken. Zij willen een omgeving creëren die zich aanpast aan de persoon i.p.v. omgekeerd. De keuze valt daarbij op een model waarbij mensen nog zoveel mogelijk zelf allerlei zaken doen.

Mensen zitten met vragen als: *Wat als ik hier niet meer ben, wie gaat dan de afwas doen?* Net dit soort vragen geeft het leven zin.

De concrete aanpak gebeurt via een aantal **werkingsprincipes**:

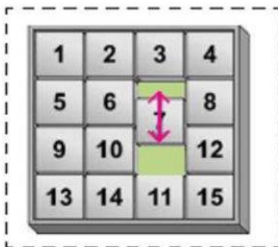
- Integratie en samenleving: de burger in de maatschappij houden, ondanks de dementie.
- Eigen regie en dagritme waarbij de organisatie zich aan het individu aanpast.
- Inzet op waardevolle relaties: hoe betekenisvol blijven? Soms is de lijdensdruk hoger voor wie naast de mens met dementie staat... De familie heeft expertise over de persoon. Die aanwenden, samen met de medische expertise.
- Inzet op levenskwaliteit. De verzorger komt op een intiem plekje, in de woning/leefruimte van de mens.
- Laveren tussen autonomie en geborgenheid.

De normale situatie in onze samenleving: oudere mensen uit hun omgeving weghalen en dan terug de relaties proberen herstellen. Dit omdraaien!

Covid: Amnesty meldde een daling van de mensenrechten van ouderen tijdens de covid-periode. De Wingerd kreeg ook te maken met corona. Toch waren er nooit mensonwaardige omstandigheden (nooit ging bezoek verloren). Want alle huizen van acht personen waren bubbels en konden gewoon blijven functioneren.

De Boomgaard

Stad Leuven kocht een stuk grond en het AGB zei: wie inclusief wonen voor mensen met bijzondere woonwensen organiseert, kan deze grond in erfpacht krijgen. Daarop sloegen enkele organisaties de handen in elkaar. Ze besloten niet om intersectoraal samen te werken, maar wel te stoppen met denken in sectoren! Ze wilden/willen een wereld waarin mensen niet meer naar WZC moeten gaan. Ze willen mensen in de/hun buurt houden. **Stop met exclusie en dan hoef je niet meer te praten over inclusie.**

Hoe kunnen wij het leeg vakje zijn zodat de mensen in de buurt kunnen blijven wonen? Hoe kan de professional zich aanpassen?

We hebben de 'ajuin' van de 1^e en 2^e en 3^e lijnszorg. Maar dit systeem crasht... Liever kiezen voor een goed dooraderde steak, er vroeg bij zijn!

Enkele organisaties waaronder *De Wingerd* hebben het erfpacht 'gewonnen' en coöperatie **De Boomgaard** werd opgericht. Om te gaan bouwen dus. Belangrijk: de doelgroep niet vergeten, de zorg dus anders organiseren! Aan architecten werd gevraagd een permanente structuur uit te tekenen die tijdelijke verblijven mogelijk maakt. Het resultaat zijn woonunits die je kunt laten evolueren met de tijd zonder aan de geborgenheid van de woning te raken.

Vlaams Bouwmeester stelt privéruimte tegenover publieke ruimte. We missen collectieve ruimte, daar moet de buurt in kunnen komen.

Community building: er is wel sociale cohesie maar in klieken. We moeten terug het gevoel krijgen dat ieder zich met ieder verbonden voelt omdat je in elkaars buurt woont. **Zorg moet een verbindend karakter krijgen.** De neiging mensen in te delen in kwetsbaren en 'onkwetsbaren' klopt niet!

In afwachting van de realisatie van de bouwwerken werd de **sleutel** van een **schoolgebouwtje** op het terrein aan de buurt gegeven. De boodschap luidde aan de burgers: *Hier mag je alle activiteiten doen!* En aan de professionals: *Verhinder vooral niets!*

Allerlei initiatieven werden opgestart, mensen van alle pluimage kwamen/komen samen en deden/doen samen dingen. Bij een project van soep voor mensen van alle generaties klonk het op de duur van: *oei, die is hier niet, zou er iets mee zijn?* Er zijn taaltafels, een kinepraktijk organiseert er yoga, enz. Belangrijk bij dit alles is welzijnswerkers te laten samenwerken met burgers. Voor mensen met diabetes is het bv. belangrijk elke dag te wandelen. Hen helpen om een wandelpartner te vinden, is een mooie stap. KBS steunt dit soort zaken ook.

Wetenschappelijke raad

De crème de la crème van de universiteiten werd samengebracht in een wetenschappelijke raad die zich o.a. buigt rond dit soort zaken:

- Hoe zorgen we ervoor dat ook de minst aaibare gast in de buurt blijft wonen?
- Hoe kunnen we anders kijken naar vrijwilligerswerk versus betaald werk?
- Hoe kan je ergens wonen en er ook sterven?
- Hoe verminderen we de vele gelijkenissen tussen een zorgplek en de gevangenis?

Hospiscore

Het idee ontstond om (cfr. de mobiscore) een score te geven aan zorgplekken, een zogenaamde hospiscore: hoeveel zorg kan jouw buurt organiseren? Provincie Vlaams-Brabant gaf reeds een mooi bedrag om hier een concept rond te ontwikkelen. UCCL is er al rond aan de slag.

Werken aan wetten en regels

- Belangrijk is ook het werken aan ontschotting, aan intersectoraal en buurtgericht denken. Politici denken wel in de juiste richting maar de wetgeving is trager. We moeten dus politiserend werken.
- In juni kwam er een besluit van de Vlaamse regering dat het project legaliseert. Hoe gaan de nieuwe ministers hier tegenaan kijken?

Laatste werklijn: de coöperatie

- De vijf initiatiefnemers stichtten een coöperatie met aandelen. Bedoeling is die op termijn te transfereren naar de mensen die er wonen. Zo wordt een 'verlicht despotisme' vermeden als de macht in handen is van de verzorgers.
- Er is vertrokken vanuit intrinsieke motivatie.
- We zien dat het zorgsysteem dat we nu kennen, instort. Door een babyboom in de jaren 60 konden we de afgelopen 40 jaar veel zaken professionaliseren die vroeger door burgers werden gedaan. De idee was: *Als we geld hebben, kunnen we zorg kopen*. Maar nu zijn er geen medewerkers meer... *Gasthuisberg* in Leuven draait momenteel op 70% van de capaciteit. Je verandert dit niet door mensen meer te laten werken of door enkele mensen uit Indië te laten afkomen. Zorg was vroeger een spontane capaciteit van de buurt. We moeten hier (deels) terug naar toe.
- Geld is geen garantie meer tot autonomie (door de stijgende zorgkosten).

William Minnaert besluit: we kunnen beter niet achter de feiten aanhollen... VVDB wil de ledengroepen op trends in de samenleving wijzen. Zorg zal een probleem worden! Moet de gemeente een rusthuis in het dorp neerzetten? Maar wat als er geen mensen meer zijn om daar te werken? We benadrukken vandaag het verhaal van de nabijheid van het dorp. De VVDB-ledengroepen kunnen in hun dorp een verbindende rol spelen om er de zorg – in tal van vormen – aan te wakkeren en mee uit te baten.